

# מלחמת "מבול אל-אקצא" - מלחמת רמצי'אן 1973 גרסת חמאס

חמאס היא תנועה אסלאמית הניחנת באורך רוח, מתוך אמונה שאללה הכריע את המאבק בפלסטין לטובת המוסלמים ולכן זו רק שאלה של זמן עד שישראל תחדל להתקיים. ניצחון מבחינתה איננו מונח צבאי אלא תודעתי ותרבותי אסלאמי. על כן המטרה צריכה להיות לא רק לפגוע בחומר, אלא לנסות ולפגוע ברוח הלחימה של חמאס באמצעות הבנת רכיבי תרבות ההתנגדות שלה



**משמאל: שיח' יאסין ומימין צלילת של מחמד אל-צי'ף.** "עמנו הפלסטיני ואומתנו הערבית והמוסלמית באים לשחרר את ירושלים ואת המקומות הקדושים כמבול הומה [...]". מקור: חמאס

## קרב בדר כמקור השראה למלחמות אוקטובר 1973 ו-2023

צ'י'ף פתח את דבריו בהקלטה שבה הכריז על פתיחת המערכה, בפסוק שמתקשר לקרב בדר (624) (54:45) בין מחמד לעובדי האלילים. המסר שביקש להעביר באמצעות הפסוק הוא כי כפי ששבט קָיִשׁ בימי הנביא מחמד, כך גם היהודים היום ינחלו תבוסה וייסוגו לאחור. הם יבואו על עונשם ותהיה זו להם שעה רעה ומרה פי כמה. סמיכות פתיחת המערכה ל-6 באוקטובר והעובדה כי תחילת מלחמת יום הכיפורים (6 באוקטובר, 10 ברמצי'אן) הייתה במבצע "בדר" לצליחת תעלת סואץ, יכולות ללמד כי חמאס הכריזה מלחמה וביקשה לפתוח בה חזיתות רבות ולהפתיע את ישראל כמו באותה מלחמה לפני 50 שנים. עדות נוספת שצ'י'ף פעל במערכה זו בהשראת קרב בדר, היא רמיזה שלו לפסוק 9 בסורת אל-אנפאל, 8, ולפיו בקרב בדר פנו המוסלמים לעזרתו של אללה והוא שלח להם אלף מלאכים בזה אחר זה כדי לסייע להם. מלאכים אלה היו אחת הסיבות לניצחון המוסלמים בקרב. צ'י'ף בהקשר זה גם רמז לפסוק 125 בסורת אא'ל עמראן, 3, שלפיו אללה שלח 5,000 מלאכים כדי לסייע למוסלמים במלחמתם נגד עובדי האלילים בקרב בדר. בסמל של גדודי אל-קסאם מצוטט חלק מפסוק (8:17) שירד

מלחמת "מבול אל-אקצא" (בפי ישראל "חרבות ברזל") נפתחה במתקפת פתע של חמאס ביום שבת, 7 באוקטובר 2023. את הכרזת המלחמה פרסם מחמד אל-צי'ף (אבו ח'אלד), מפקד גדודי עז אל-דין אל-קסאם. עיון בהקלטה של צ'י'ף ובהתבטאויות ראשי חמאס, יכול לפתוח בפני הציבור בישראל אשנב למניע למלחמתו האכזרית והרצחנית נגד היהודים וציונים.

ראוי לשים לב לשם שהעניקה חמאס למערכה - מבול אל-אקצא. משם זה מהדהדת הסיסמה של חמאס ביום ייסודה ה-35 (14 בדצמבר 2022) "אָא'תָאון בְּטופָאן הָאָדֶר", באים במבול רוחש. בכרוז שיצא מטעמם הסבירו בחמאס את פשר הסיסמה: "עמנו הפלסטיני ואומתנו הערבית והמוסלמית באים לשחרר את ירושלים ואת המקומות הקדושים כמבול הומה מכל פלסטין ומכל המדינות הערביות והמוסלמיות, ומכל מקום שבו נמצאים נכבדי העולם דהיינו תומכי הזכות הפלסטינית".

מטרת מאמר זה להסביר את ההקשר שבו ניתן לנתח את פעולת התקיפה המפתיעה בעוטף עזה, באמצעות הבנת תפיסת הלחימה של חמאס, ולהציגה בהקשר הרג של אזרחים חפים מפשע.



ד"ר שגיא פולקה, עמית מחקר במרכז משה דיין, אוניברסיטת תל אביב

בהקשר של קרב בדר: "לא אתם הרגתם אותם, כי אם אללה הרגם."

### אורך רוח (צַבֵּר) והכנה (אֶעֱדָד) מתמדת להשגת היעד

חמאס היא תנועה אסלאמית במחשבה ובמעשה. בנאום שנשא יחיא אל-סנואר לרגל יום השנה לייסוד חמאס (14 בדצמבר 2022) הגדיר את היעד רחוק הטווח של המאבק נגד ישראל כמימוש ההבטחה האלוהית בקוראן (17:7). בפרק זה הבטיח אללה למוסלמים כי תתקיים ביהודים "ההבטחה השנייה" (ועד אל-א'א'ח'רה) שכתוצאה ממנה יושפלו היהודים ויכלמו פניהם והמוסלמים ייכנסו למסגד, כשהכוונה היא למסגד אל-אקצא, וייהרסו ויחריבו כל מה שהיהודים כבשו.

לפני מימוש הבטחה זאת קיימת ההבטחה הראשונה (17:5), שבה יגיעו מוסלמים גיבורי מלחמה ויפשטו לתוך מושבות היהודים (פַּנְאִסוּ ח'לַל אֶלְדִּיָּאר). נראה כי מה שראינו בעוטף הוא בעיני חמאס הבטחת הפעם הראשונה, שתכשיר את הקרקע למימוש מלחמת השחרור של פלסטין.

לשאלה שישראל מעלה מתי יקרה הדבר ואללה יענישה התשובה היא [על פי הביטוי שמופיע בקוראן 17:51]: "ייתכן כי בקרוב". כדי לבטא את הרעיון כי ישראל תיענש בקרוב השתמש סנואר בסיפור הבטחת העונש לאנשי לוט. בסיפור זה מסרו המלאכים ללוט (11:81) "שעתם [של אנשי סדום] תבוא עם עלות השמש. האין הבוקר קרוב?". הביטוי שבו השתמש מתוך הפסוק נועד להעביר לישראל את המסר כי בקרוב תשוחרר ירושלים, ולהפיח בפלסטינים את התקווה כי ההכרעה קרובה.

בנאומו הסביר סנואר מדוע חמאס לא גרמה לישראל לשלם מחיר על פשעיה בגדה, על פגיעתה באופי המוסלמי של ירושלים ועל ייחודה (תְהוֹיֵד). הוא הסביר כי בחמאס העריכו שבשנת 2023 תעמוד מול חובות לאומיות גדולות (אֶסְתַּחְקַאקַת וְטַנְיַה כְּבְּרָא) בשל מה שכינה "עליית הימין הפשיסטי" לשלטון בישראל. שלטון חדש זה, לדבריו, יעבור את כל הקווים האדומים ויערער את הכללים. המסר החשוב של סנואר באותו

נאום היה כי חמאס הוכיחה באמצעות הבלגתה על אירועי הגדה כי כאשר היא שותקת - שתיקתה היא בעצם הכנה, וכאשר היא מחליטה לדבר - הדק הרובה הוא המדבֵּר בשמה. בדברים אלה משתקף הסוג החשוב ביותר של ג'האד בעיני חמאס שהוא "ג'האד ההכנה" (אֶעֱדָד). נר לרגלי חמאס הוא פסוק (8:60) שמורה להם להכין כוח על פי מידת יכולתם כדי להטיל מורא בלב האויב. הציווי להכנת כוח הוא הבסיס האסלאמי לפיתוח האמל"ח על כל סוגיו בחמאס. לצד הכנה זאת עומד הציווי "לקשור את הסוסים" (רַבָּאט), כלומר לערוך תצפיות לאורך הגבול באותן נקודות שמהן ניתן להיכנס לשטח האויב. נוכחות זאת לאורך הגבול נועדה להרתיע את האויב ובאותו הזמן ללמוד את התנהלותו לאורך הגבול.

**סמיכות פתיחת המערכה ל-6 באוקטובר והעובדה כי תחילת מלחמת יום הכיפורים (6 באוקטובר, 10 ברמצי'אן) הייתה במבצע "בדר" לצליחת תעלת סואץ, יכולות ללמד כי חמאס הכריזה מלחמה וביקשה לפתוח בה חזיתות רבות ולהפתיע את ישראל כמו באותה מלחמה לפני 50 שנים**

### ציר ההתנגדות מתאחד סביב המטרה

את ציר ההתנגדות מובילה איראן השיעית, וכדי לאחד את הכוחות סביב אויב משותף עמעמו ההבדלים בין הסנה לשיעה ואומצה גישת "קירוב" (תְקָרִיב אל-מַדְאִהָב) ביניהן. בנאומו



סמליל מערכת "מבול אל-אקצא". "היכנסו עליהם בשער, וכאשר תיכנסו בו תהיו הגוברים" (מתוך סורת אל-מא'א'דה). מקור: חמאס



הצלילית של מחמד אל-צ'יף, מפקד גדודי עז אל-דין אל-קסאם. הוא פעל במערכה זו בהשראת קרב בדר. צילום: רשתות ערביות

### המטרה - שחרור האסירים ה"שבויים"

סוגיית שחרור האסירים הכלואים בישראל ונחשבים בעיני חמאס שבויים (אֶסְרָא) היא מרכזית ואסטרטגית. את עסקת גלעד שליט כינו בחמאס "נאמנות לבני החורין". ערך הנאמנות, כלומר עמידה במילה ובהבטחה, הוא ערך יסוד בתורת המידות המוסלמית. משמעות הדבר היא שעל חמאס רובצת חובה לשחרר את האסירים בכל דרך. כדאי לזכור שאת חטיפת שליט ב־2006 כינו בחמאס "האשליה המתפוגגת" (אֶלְ-וְהֵם אֶלְ-מִתְפַּדֵּד), כלומר החטיפה חשפה כי הצבא הבלתי מנוצח, דהיינו צה"ל, התגלה כאשליה שהתפוגגה.

כפי שכתבה בכרוז ביום השנה לעסקת שליט ב־2022, עסקת "הנאמנות לבני החורין" רשמה את קווי המתאר לניצחון על האויב, ונתנה השראה לעם הפלסטיני שדרך ההתנגדות היא הדרך להשגה בכוח של הזכויות והגנה על האדמה והמקומות הקדושים. חמאס חרטה על דגלה לשחרר את האסירים ולשחרר את המקום שאליו הוסע הנביא מחמד בלילה (מסרא), כלומר ירושלים ומסגד אל-אקצא.

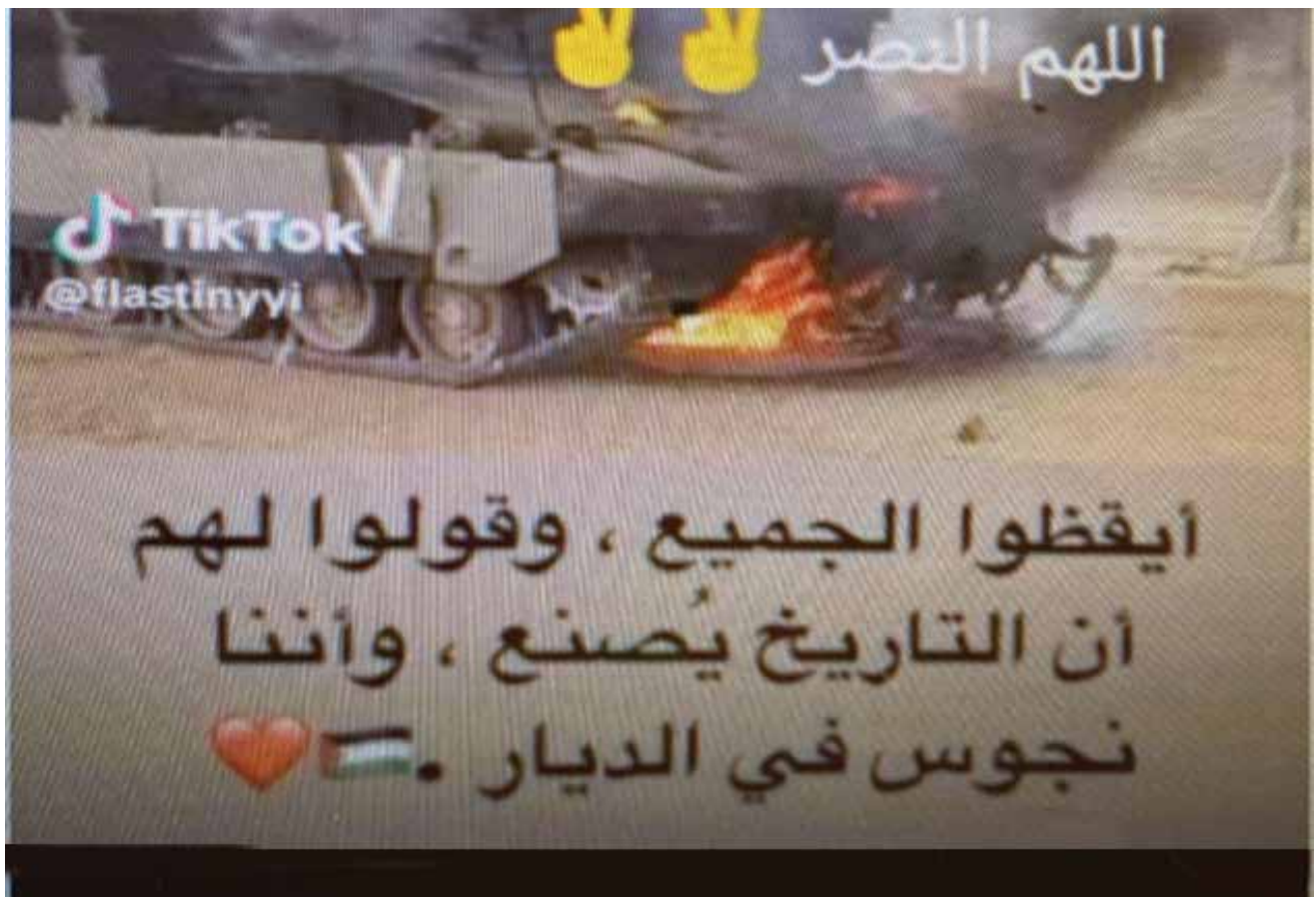
### הציווי להרוג יחס האסלאם ל"בלתי לוחמים"

במהלך הדברים ציטט צ'יף חלק מפסוק 191 בסורת אל-בקרָה, 2 שבו ציווי להרוג: "הרגום באשר תמצאום, וגרשום מן המקום אשר ממנו גירשכם". באותה נשימה שבה ציטט את הפסוק הכולל ציווי להרוג שאותו החיל על היהודים, הורה צ'יף ללוחמי חמאס שלא להרוג זקנים וילדים. לנוכח תמונות הזוועה מהפלישה של חמאס לעוטף עזה, מן הראוי לעיין בהלכה המוסלמית כדי ללבן את סוגיית

לרגל "יום ירושלים העולמי" שחל השנה ב־14 באפריל, כינה סנואר ציר זה בשם "ציר ירושלים" (מְחֹר אל־קֶדֶס). לדבריו, זירת הלחימה החשובה ביותר בציר ההתנגדות היא פְּלֶאד אל־שֵאם, סוריה הגדולה. בליבה פלסטין, וטבורה ירושלים ומבואותיה כמוקד לפעילות רַבָּאט. לכן, לדבריו, חמאס התפייסה עם סוריה של אסד שהיא מייצגת את אחת מזירות ריכוז הכוח. במסגרת מאמצים אלה לעצב את "ציר ירושלים" חמאס מפתחת את יחסיה עם חזבאללה, שהיא החלק החשוב ביותר ב"ג'יֵ'ד אל־שֵאם", ועדיין חייבת לעשות מאמץ לפתח את היחסים עם זירות תימן ועיראק.

**הציווי להכנת כוח הוא הבסיס האסלאמי לפיתוח האמל"ח על כל סוגיו בחמאס. לצד הכנה זאת עומד הציווי "לקשור את הסוסים" (רַבָּאט), כלומר לערוך תצפיות לאורך הגבול באותן נקודות שמהן ניתן להיכנס לשטח האויב. נוכחות זאת לאורך הגבול נועדה להרתיע את האויב ובאותו הזמן ללמוד את התנהלותו לאורך הגבול**

המכנה המשותף לציר ירושלים המתגבש הוא האמונה כי קיימת הבטחה אלוהית כי ישראל תחדל מלהתקיים (זֵנָאֵל). אמנם, ככתוב בקראא'ן (30:6), אללה אינו מפר את הבטחתו, אך מימוש ההבטחה דורש השתדלות אנושית שאותה לוקחות על עצמן חמאס והציר השיעי.



העירו את כולם ואמרו להם שההיסטוריה תיעשה ואנחנו נפשוט לתוך המושבות (של היהודים). בביטוי "נפשוט אל המושבות" מהדהד הנאמר בקוראן 17:5. מקור: Tik tok

(ד'מה) או זמני (אמאן).<sup>1</sup> במקורות המוסלמים הקדומים אפשר למצוא רשימה של האסורים בפגיעה שכוללת נשים, ילדים, זקנים ונזירים. אך בעת לחימה האיסור לפגוע ב"בלתי לוחמים" תמימים כמעט איננו תקף. בקרב חכמי ההלכה המוסלמים יש הסכמה רחבה כי בעת מלחמה "בלתי לוחמים" המשתתפים בלחימה - דם מותר כמו דם הלוחמים עצמם. יש המגלים זהירות כאשר מדובר בנשים ובקטינים, ככל הנראה בגלל האיסור לפגוע בהם המיוחס לנביא מחמד.<sup>2</sup> חילוקי דעות קיימים בין פוסקי ההלכה המוסלמים בשאלה מה נחשבת השתתפות של "בלתי לוחמים" במערכה. אנשי ההלכה המוסלמים בתקופה הקדומה התירו את דם של "הבלתי לוחמים", אם אלה לחמו ממש, אך המלומדים המאוחרים הרחיבו את יריעת ההשתתפות במלחמה המתירה את דם של "בלתי לוחמים". למשל ריגול, הסגרת מוסלמים, הסתה, מתן עצה ללוחמים וכדומה.<sup>3</sup> בהלכה המוסלמית הקלסית מחולקים הלא מוסלמים לשתי קבוצות: הראשונה, לא מוסלמים שאינם נלחמים נגד המוסלמים. בהם, על פי הקראאן (60:8), יש לנהוג בחסד ובצדק. השנייה, לעומת זאת, מורכבת מלא מוסלמים שנלחמים נגד האסלאם ויש להילחם נגדם ולהשיב להם במתקפה (190:2; 193). החברה הישראלית, בהיותה חברה אימפריאליסטית, לדעת שיח' יוסף אל-קרצ'אוי, היא חברה

הרג האזרחים או "הבלתי לוחמים" בשורות האויב. אלה לנדאו־טרון קבעה במחקרה החשוב בנוגע למעמד הבלתי לוחמים בהלכה המוסלמית, כי המונח "בלתי לוחמים" (non-combatants) המשמש בדוקטרינה של "המלחמה הצודקת" במערב איננו מתאים להלכה המוסלמית. אמנם לפי ההלכה המוסלמית האסורים בפגיעה הם תמיד בלתי לוחמים, אך לא לכל הבלתי לוחמים יש "חסינות" והם אינם בגדר "נפש שאללה אסר להרגה".

**בנאומו לרגל "יום ירושלים העולמי" שחל השנה ב-14 באפריל, כינה סנאור ציר זה בשם "ציר ירושלים" (מְחֹר אל־קֶדֶס). לדבריו, זירת הלחימה החשובה ביותר בציר ההתנגדות היא בְּלַאד אל־שַׁאם, סוריה הגדולה. בליבה פלסטין, וטבורה ירושלים ומבואותיה כמוקד לפעילות רַבָּאט**

לקטגוריה הזאת של "דם מוגן" (דָם מְעָצוּם) שייכים רק מוסלמים וכופרים שיש להם הסכם חוקי ספציפי עם המוסלמים. הסכם כזה יכול להיות קבוע בבחינת הסכם חסות



**כרוז מיום השנה לעסקת שליט ב־2022.** "נאמנות לבני החורין. נאמנים להבטחה ולמי שנשאר מאחור [בכלא] מאיתנו ההבטחה [לשחרור]". מקור: רשתות חברתיות

קרצ'אוי ובו קבע: "...כל ישראלי הוא חייל בצבא או בפועל או בכוח, דהיינו הוא חייל מילואים שניתן לזמנו בכל עת למלחמה. אלה אשר מכונים (אזרחים; מְדִנְיִין) הם לאמיתו של דבר אנשי צבא בצבא בני ציון בפועל או בכוח"<sup>5</sup>. קרצ'אוי קבע כי ההתנגדות (מְקַאנְמָה) לכובש הפולש לאדמת פלסטין היא לגיטימית הן בחוק השמימי, החוק העשוי בידי אדם והאמנה הבין־לאומית. הוא פסק כי חלק מהתנגדות זאת היא הפגזת ההתנחלויות של ישראל או המתנחלים ולקיחה בשבי של קצינים וחיילים, או חטיפתם והחזקתם בתמורה לשחרור אסירים ושבויים מקרב הפלסטינים, או בתמורה לפינוי המולדת על ידי הכיבוש וצבאותיו.<sup>6</sup> באופן דומה פסק אבו מחמד אל־מקדסי הירדני, תיאורטיקן חשוב של אל־קאעדה, בפסק ההלכה שבו הצדיק מבחינה הלכתית את פיגועי 11 בספטמבר. הוא פסק כי ילד בהלכה המוסלמית נחשב בוגר (בְּאַלְע') מרגע שנראו בו סמלי בגרות מינית, כלומר קרי לילה או צמיחת שערות סביב איבר המין. הדבר יכול להיות בגיל 12 או אף צעיר יותר, ומאז הוא נחשב בשריעה בוגר ומחויב בקיום מצוות. מכאן הסיק כי מגיל זה ואילך לא ייחשב עוד גם הלא מוסלמי כילד אלא כבוגר, ולפיכך לא יחול לגביו האיסור הקיים באסלאם להרוג ילדים, דהיינו דמו יהיה מותר.<sup>7</sup> טיעון נוסף שהעלה מקדסי הוא כי נשים,

צבאית וגם אלה שנקראים אזרחים הם לאמיתו של דבר אנשי צבא. קרצ'אוי קבע כי כל מי שעבר את גיל הילדות בישראל - הן גבר והן אישה - מגויס לצבא. ראוי לשים לב לקביעה של מי שהיה ועודנו, גם לאחר מותו, מקור סמכות הלכתית עבור חמאס. "העורף כולו, ובכלל זה בעלי מקצוע, פועלים ויצרנים, עומד מאחורי הצבא הלוחם אף אם העורף אינו מחזיק נשק".<sup>4</sup>

### סוגיית שחרור האסירים הכלואים בישראל ונחשבים בעיני חמאס שבויים (אֶסְרָא) היא מרכזית ואסטרטגית. את עסקת גלעד שליט כינו בחמאס "נאמנות לבני החורין". ערך הנאמנות, כלומר עמידה במילה ובהבטחה, הוא ערך יסוד בתורת המידות המוסלמית. משמעות הדבר היא שעל חמאס רובצת חובה לשחרר את האסירים בכל דרך

אישור הלכתי להתרת דמם של היהודים בישראל קיבלה חמאס כבר בשנות ה־90, בהקשר של מתן ההיתר ההלכתי לפיגועי האֶסְתִּשְׁהָאד (המכונים בתקשורת "פיגועי התאבדות"). את פסק ההלכה הגורף ביותר שהתיר פיגועי הקרבה סיפק

הניה הגדיר את המלחמה כתחילת המערכה לשחרור ירושלים, אדמת פלסטין והאסירים הפלסטינים. הוא למד מן האירועים על רפיסות וחולשת (השֵאֶשֶׁה) האויב, והגדיר זאת כתבוסה פוליטית, צבאית, מודיעינית, ביטחונית ומורלית. את הכניסה של כוחות אל-קסאם ליישובי העוטף הגדיר כ"צליחה העצומה" (אַלְ-עֵבּוּר אַלְ-מְעֵטְסִים), רמז לצליחת התעלה על ידי המצרים באוקטובר 1973. צליחה זאת בוצעה הפעם, לדבריו, על ידי לוחמי אל-קסאם שכותבים את ההיסטוריה בדמם, ברוביהם ובכפות רגליהם שדרכו על הפולשים הכובשים. מה שיכול ללמד על מטרת חמאס שלא השתנתה מעולם הם דבריו של הניה לעבר ישראל: "צאו מאדמתנו; אנו איננו רוצים לראותכם מעל האדמה הזאת; אדמה זאת היא שלנו, ירושלים שלנו והכול שלנו. אתם זרים (טַאֲרָאן) באדמה הטהורה והמבורכת הזאת".

**הניה הגדיר את המלחמה כתחילת המערכה לשחרור ירושלים, אדמת פלסטין והאסירים הפלסטינים. הוא למד מן האירועים על רפיסות וחולשת (השֵאֶשֶׁה) האויב, והגדיר זאת כתבוסה פוליטית, צבאית, מודיעינית, ביטחונית ומורלית. את הכניסה של כוחות אל-קסאם ליישובי העוטף הגדיר כ"צליחה העצומה" (אַלְ-עֵבּוּר אַלְ-מְעֵטְסִים), רמז לצליחת התעלה על ידי המצרים באוקטובר 1973**

### סיכום

חמאס היא תנועה אסלאמית הניחנת באורך רוח, מתוך אמונה שאללה הכריע את המאבק בפלסטין לטובת המוסלמים ולכן זו רק שאלה של זמן עד שישאל תחלל להתקיים. ללוחמי גדודי אל-קסאם בונים תודעה שבמרכזו היותם מממשי ההבטחה האלוהית להעניש את היהודים. ההבטחה הראשונה היא להיכנס למושבות היהודים, השנייה - להיכנס למסגד אל-אקצא.

ניצחון מבחינתה איננו מונח צבאי אלא תודעתי ותרבותי אסלאמי. ככל שתעמוד זמן רב יותר בפני ישראל בלחימה ולא תיכנע - הרי שהיא מגלה אורך רוח שהוא תכונת המאמינים. תבוסה (הזימה) בעיני חמאס אף היא איננה מונח צבאי אלא תרבותי אמוני. מבחינתה, מכיוון שאללה עומד לצידם הם אינם יכולים להיות מובסים. על כן המטרה צריכה להיות לא רק לפגוע בחומר, אלא לנסות ולפגוע ברוח הלחימה של חמאס באמצעות הבנת רכיבי תרבות ההתנגדות שלה. חשוב גם לזכור כי חמאס מגלמת רעיון אסלאמי אמוני, ואותו קשה יותר למגר.



סמליל גדודי אלקסאם

ההערות למאמר זה מתפרסמות בסוף הגיליון.

ילדים וזקנים שמשותפים בלחימה או מסייעים ללוחמים ולו גם בעצה, דעה, הסברה וכדומה - דינם כדין הלוחמים.<sup>8</sup> בפסק הלכה שפרסם גוף שנקרא "אנשי הדת של האומה", ארגון גג שכולל גופי פסיקה רבים ובכלל זה בפלסטין, נקבע כי מה שעשו לוחמי הג'האד של גדודי אל-קסאם למען אללה במערכת "מבול אל-אקצא" הוא המעשה העצום ביותר של האסלאם בימינו. זהו ג'האד כהלכתו שנועד להדוף את התוקפנות ולהגן על הדת והמקומות הקדושים. הנימוק מובא מן הקוראן (8:57): "אם תשיגם במלחמה, הפיצם לכל רוח למען יראו וייראו העומדים אחריהם, ולמען יזכרו".<sup>9</sup> בפסק הלכה זה יש קביעה קטגורית ולפיה כל חייל או מתנחל ציוני דמו מותר בפלסטין ומחוצה לה.

**במקורות המוסלמים הקדומים אפשר למצוא רשימה של האסורים בפגיעה שכוללת נשים, ילדים, זקנים ונזירים. אך בעת לחימה האיסור לפגוע ב"בלתי לוחמים" תמימים כמעט איננו תקף. בקרב חכמי ההלכה המוסלמים יש הסכמה רחבה כי בעת מלחמה "בלתי לוחמים" המשתתפים בלחימה - דמם מותר כמו דם הלוחמים עצמם**

במאמר שהתפרסם ב-12 באוקטובר באתר של גוף הפסיקה הבינ-לאומי "האיחוד העולמי של אנשי הדת של המוסלמים" (שהוקם ב-2004 כדי להיות תשובה למה שפינה פסיקות ההלכה של "אנשי הדת שמטעם") נכתב בסוגיית הרג ולקחה בשבי של אזרחים על ידי חמאס, כי יש בקרב האזרחים הישראלים מי שמשותף בלחימה הצבאית ויש מי שמסייע טכנית. "דינם של כולם בסופו של דבר הוא של כובש, וזה האחרון דינו שיצא מן האדמה הזאת. לאחר יציאתו יהפוך לבעל זכות שישמרו עליו בכל דרך".<sup>10</sup> כותב המאמר, עצאם תלימה, כמו מורו קרצ'אוי, קבע כי החברה הציונית היא צבאית, וכל אנשיה מוזמנים למילואים. מעבר לכך, המונח איש צבא השתנה ויש אזרחים אשר מתוקף מקצועם תורמים לצבא. תלימה פסק כי "בארץ של כובש כל מי שחי על אדמתה הוא כובש".

### מה לומדת חמאס עד כה מהמלחמה?

את המענה לשאלה זאת אפשר ללמוד מדבריו של אסמאעיל הניה,<sup>11</sup> שהגדיר את המלחמה ביום פתיחתה כניצחון עצום וכ"הכרעה נחרצת" (פתח מבין; ביטוי מן הקוראן 48:1). פעילי גדודי אל-קסאם רשמו, לדבריו, את קווי המתאר של ההשפלה והתבוסה על האויב. הוא תיאר אותם כמי שקיימו את הכתוב בקוראן (33:23), כלומר התחייבו לאללה להקריב את נפשם למענו, קיימו את נדרם והפכו לשהידים. מי מהם שעדיין לא הקריב את עצמו, לדבריו, נכון לעשות זאת ולא שינה את התחייבותו.

